

Cultura Poienești-Lucașeuca: o succintă retrospectivă istoriografică a interpretărilor etnoarheologice

Octavian Munteanu

Abstract

The subject developed here below concerns the populations that lived in the Carpatho-Dnestrrian forest-steppe in the last two centuries of the pre-Christian era and that are archaeologically identified with the bearers of the Poienești-Lucașeuca culture. Although studied for more than half a century, a number of contradictions persist today regarding the interpretation of certain elements. Most of them concern the ethnic composition of those populations. The lines below will mainly insist on the evolution of this aspect in the historiography, by delimiting the main assumptions emerged along the years and the arguments existing for each of them.

Keywords: cultural transformations, the Carpathian-Dnestrrian forest-steppe, the Bastarnae, the Germanic populations, the Getae, the Jstorf culture, the Poienești-Lucașeuca culture.

Acest studiu vizează populațiile ce au locuit în silvostepa carpato-nistreană în ultimele două secole ale epocii precreștine. Primele descoperiri arheologice ce pot fi raportate la fenomenele derulate în perioada ultimelor secole a. Chr. în acest spațiu s-au făcut încă la finele secolului al XIX-lea. Este vorba de două morminte de incinerare: unul a fost descoperit la Purcari,¹ iar altul – la Slobozia.² Este adevărat că semnificația lor a putut fi percepută doar mult mai târziu, după anul 1953, când G.B. Fedorov a descoperit o întreagă necropolă cu material asemănător.³ Deși specificul inventarului acestor morminte (toate erau de incinerare, cu resturi calcinate depuse în urnă și acoperite cu capac) nu avea legături cu mediul local din etapele precedente, au putut fi urmărite analogii cu materialele dintr-o necropolă cercetată anterior la vest de Prut, lângă satul Poienești.

Pentru prima dată în acest loc (Poienești) au fost semnalate urme funerare încă în anul 1937,⁴ iar în anul 1949 R. Vulpe a întreprins o campanie arheologică

¹ A.A. Kocjubinskij, „Tura (Tiras) – Belgorod-Akkerman i ego novaja lapidarnaja nadpis' ot 1454 goda”, *Zapiski Odesskogo Obshhestva istorii i drevnostej*, t. 23, Odessa, 1901, 103.

² V. Jastrebov, „Opyt topograficheskogo obozrenija Hersonskoj gubernii”, *Zapiski Odesskogo Obshhestva istorii i drevnostej*, t. 17, Odessa, 1894, 87.

³ G.B. Fedorov, „Drevnie slavjane i ih sosedi v Moldavii”, *Uchenye zapiski Instituta istorii, jazyka i literatury Moldavskogo filiala AN SSSR*, t. VI (Chișinău, 1957), 246; G.B. Fedorov, „Lukashevskij mogil'nik”, *Kratkie soobshhenija Instituta istorii material'noj kul'tury* 68, 1957, 61.

⁴ C. Cihodaru, „Poienești-Tamasidava: o așezare carpică în Moldova Centrală”, *Arta și arheologia* 13-14, 1937-1938, 30-59.

de proporții.⁵ Pe baza bogatului material metalic și a urnelor de culoare neagră cu luciu metalic și marginea interioară fațetată, insolite pentru aceste teritorii, care însă își găseau analogii în regiunile nord-centrale ale Europei, autorul a formulat ipoteza conform căreia astfel de situri trebuie să fie legate de cultura materială ce caracteriza regiunile actuale ale Germaniei de răsărit și ale Poloniei.⁶ Prezența acestor vestigii în teritoriile carpato-dunărene, după părerea savantului, reprezenta un fenomen străin în raport cu tradițiile locale și ele au fost aduse aici cu prilejul unor migrații.⁷ Mergând pe direcția interpretărilor istorice, R. Vulpe a apelat la autorii antici, care, pentru acel interval de timp în zona respectivă, menționaseră în mai multe rânduri o populație cu etnonimul bastarni.⁸ Anume de această populație R. Vulpe a legat urmele funerare de la Poienești, considerând totodată că ele au aparținut unui conglomerat eterogen de triburi, bastarnii reprezentând doar un nucleu conducător al acestora.⁹ În scurt timp aceste descoperiri au atras atenția unui cerc mai vast de cercetători, fenomenul ce le caracterizează intrând în circuitul științific sub denumirea cultura Poienești-Lucașeuca. Problemele legate de ele au ieșit din cadrul local, în spatele lor adăpostindu-se procese ce s-au desfășurat pe teritorii mult mai largi, în care au fost antrenate diferite seminții. Cercetările ce au urmat și-au propus să clarifice mai multe aspecte de ordin arheologic în legătură cu aceste evenimente (printre care cele mai importante erau legate de originea noii culturi, limitele ei cronologice, apartenența etnică a purtătorilor ei) și, în măsura posibilităților, să ofere interpretări de ordin istoric. Trebuie să spunem că de la bun început opiniile cercetătorilor s-au scindat, evidențiindu-se cel puțin două ipoteze.

Adepii primei ipoteze,¹⁰ începând cu R. Vulpe, au văzut în noua cultură materială rezultatul avansării unor populații străine ce s-a soldat cu dispariția autohtonilor,

⁵ R. Vulpe, „Evoluția societății omenești din societatea primitivă și sclavagistă de la Poienești, Vaslui”, *Studii și cercetări de istorie veche* 1, 1950, 41-46.

⁶ R. Vulpe, „Săpăturile de la Poienești din 1949”, *Materiale și cercetări arheologice privind istoria veche a României*, vol. I (București, 1953), 213-506.

⁷ Ibidem.

⁸ Pseudo-Scymnos, Descrierea pământului, vers. 794, *Izvoare privind istoria României*, t. I (București: Editura Academiei RPR, 1964), 173 (toate izvoarele scrise au fost selectate dintr-o singură sursă – cea indicată mai sus, de aceea în continuare ea nu va mai fi menționată); Polibiu, Istorie, XXVI, 9, 2; Diodor din Sicilia, Biblioteca istorică, XXX, fr. 19; Strabon, Geografia, VII, 3, 17, (C. 306) VII, 3, 15, (C. 305). VII, 3, 2, (C. 296); Titus Livius, De la întemeierea Romei, XXXIX, 35, 4, XL, 5, 10, XL, 57, 2, 58, 1-7, XLIV, 27, 1; Trogus Pompeius, Istoria lui Filip, XXII, 3, 16; Plutarh, Vieți paralele; Aemilian Paulus, 9; Appian, Istoria romană, 11, 1, 18, 1; Dio Cassius, Istoria romană, LI, 23, 3, LI, 26, 1-6.

⁹ R. Vulpe, „Săpăturile de la Poienești din 1949”, *Materiale și cercetări arheologice privind istoria veche a României*, vol. I (București, 1953), 213-506.

¹⁰ Printre ei amintim pe K. Tackenberg, R. Hachmann, D.A. Mancinskij ș.a.

care n-au reușit să supraviețuiască în urma impactului violent cu bastarnii,¹¹ noile manifestări culturale datorându-se doar migratorilor. În același timp, concepția unitară a acestui grup de cercetători avea un caracter de primă impresie, căci explicarea altor aspecte a determinat divergențe esențiale. Controversele priveau mai ales teritoriul de formare a noii culturi. Trebuie să amintim că, inițial, această cultură se considera a fi adusă aici, gata formată, din locul ei de baștină, fără să se stăruie asupra argumentării, afirmația fiind luată, într-o oarecare măsură, drept axiomă. De aceea în procesul de căutare a analogiilor pentru elementele de tip Poienești-Lucașeuca, exclusiv în baza materialelor din necropole (care, bineînțeles, erau mai expresive, mai variate, mai bine conservate și chiar de natură să încadreze cronologic situările), s-a ajuns, și nu întâmplător, la concluzii diferite.

R. Vulpe vedea analogiile principale în aria culturii Przeworsk din spațiul actual al Germaniei de Est și al Poloniei (aproximativ între Vistula și Oder).¹² R. Hachmann și K. Tackenberg au optat pentru cultura Iastorf, însă primul era dispus să situeze locul de origine al purtătorilor acestei culturi pe cursul mijlociu al Elbei,¹³ iar Tackenberg îl plasa în Saxonia de Nord-Est.¹⁴ D.A. Macinskij a întrezărit o altă posibilitate de formare a culturii, menționând că în bazinul Oderului, începând cu secolul I a. Chr., cultura pomeraniană a început să fie supusă unor influențe sistematice dinspre vest din partea culturii Iastorf și, parțial, din partea culturii celtice, iar dinspre nord-est - din partea culturii Przeworsk. Acest proces, în care s-au contopit elemente din toate aceste grupuri, a dus la formarea unui aspect aparte - pomeranian târziu,¹⁵ căruia îi aparține și cultura Poienești-Lucașeuca în calitate de variantă locală.¹⁶

¹¹ *Istoria României*, vol. I (București, 1964), 244; R. Hachmann, „Iastorf – Funde ausserhalb der Iastorf Kultur”, *Die Kunde N.F.* 8, nr. 1-2, Hannover, 1957, 77-89; K. Tackenberg, „Zu den funden von Lukaschewka im Bezirk Kischinew”, *Alt-Thüringen Jahresschrift des Museums für Ur- und Frühgeschichte Thüringens* VI, 1962/1963, 403-425; M. Babeș, „Dacii și bastarnii”, *Memoria antiquitatis* II, 1970, 215-236; R. Vulpe, „Săpăturile de la Poienești din 1949”, *Materiale și cercetări arheologice privind istoria veche a României*, vol. I, (București, 1953), 107; D.A. Machinskij, „K voprosu o datirovke i jetnicheskoj prinadlezhnosti pamjatnikov tipa Pojaneshty-Lukashevka”, *Arheologija Starogo i Novogo sveta*, red. N. Ja. Merpert (Leningrad: Nauka, 1966), 82-96.

¹² R. Vulpe, „Le problème des bastarnes à la lumière des découvertes archéologiques en Moldavie”, *Nouvelles études d'histoire* 1, București, 1955, 103-119.

¹³ R. Hachmann, „Die Chronologie der ungeren vorromischen Eisenzeit Studien zum stand der Forschung im nordlichen Mitteleuropa and in Scandinavien”, *Berichte der Römisch-Germanischen Kommission* 41, 1961, 118.

¹⁴ K. Tackenberg, „Zu den funden von Lukaschewka im Bezirk Kischinew”, *Alt-Thüringen Jahresschrift des Museums für Ur- und Frühgeschichte Thüringens* VI, 1962/1963, 423-424.

¹⁵ D.A. Machinskij, „K voprosu o datirovke i jetnicheskoj prinadlezhnosti”, in *Arheologija Starogo i Novogo sveta*, red. N. Ja. Merpert (Leningrad: Nauka, 1966), 93, 94.

¹⁶ *Ibidem*, 107.

M. Babeș, constatând că în materialele culturii sunt elemente din diferite grupuri culturale ale teritoriului cuprins între gurile Elbei și Oderului, a indicat o arie mai mare de formare a noilor elemente,¹⁷ incluzând și teritoriile din stânga Oderului.¹⁸ Mai târziu însă, după cercetări îndelungate și minuțioase, contrapunând materialele din siturile Poienești-Lucașeuca cu cele din nordul Europei Centrale, M. Babeș a atras atenția asupra faptului că, luate împreună, elementele din cultura Poienești-Lucașeuca nu se regăsesc în niciuna dintre culturile din zona de origine, fapt ce poate fi explicat prin formarea noilor elemente ca rezultat al interacțiunii între numeroasele populații din nordul Europei, care în acea perioadă au fost puse în mișcare, deplasându-se în direcția sud-estică.¹⁹ De fapt, această constatare a scos în evidență eroarea comisă de majoritatea arheologilor într-o etapă incipientă a cercetărilor, când se considera posibil un transfer global al culturii dintr-un teritoriu în altul.

Continuând pe linia divergențelor dintre adepții primei teorii, atragem atenția asupra problemei etnice. Primii care s-au pronunțat în această direcție au fost R. Hachmann și K. Tackenberg, care considerau că populația care s-a deplasat spre teritoriile carpato-dunărene reprezintă o unitate etnică, și anume de origine germanică. Totodată, acești cercetători au negat posibilitatea de a-i vedea în purtătorii culturii Poienești-Lucașeuca pe bastarnii istorici.²⁰ Spre deosebire de arheologii germani, R. Vulpe îi considera pe noii veniți ca fiind bastarnii din izvoarele antice, dar vedea în acest etnonim un conținut eterogen, determinat de un conglomerat din mai multe triburi, pe care le considera, de altfel ca și Tackenberg și Hachmann, de origine germanică. Printre aceștia, arheologul român îi menționase pe peucini, a căror localizare nu o leagă de Delta Dunării, ci de arealul culturii Poienești-Lucașeuca.²¹ M. Babeș este de aceeași părere ca R. Vulpe, adăugând că, în afară de peucini, pot fi deosebite și alte triburi. El consideră că în baza fibulei de la Ghelăiești, ale cărei analogii se găsesc în bazinul Elba-Oder,

¹⁷ M. Babeș, „Noi date privind istoria și arheologia bastarnilor (o „fibulă pomeraniană” descoperită în România)”, *Studii și cercetări de istorie veche* 20, nr. 2, 1969, 215.

¹⁸ Babeș, *Dacii și bastarnii*, 219.

¹⁹ M. Babeș, „Date arheologice și istorice privind partea de nord-est a Daciei în ultimele secole î.e.n.”, *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie* 36, nr. 3, 1985, 206-207; M. Babeș, *Die Poienești-Lukaševka-Kultur. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte in Raum ostlich der Karpaten in der letzten Jahrhunderten vor Christi Geburt* (series *Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde*, vol. 30) (Bonn: Rudolf Habelt Verlag, 1993), 157-161.

²⁰ R. Hachmann, „Die Chronologie der jüngeren vorrömischen Eisenzeit. Studien zum Stand der Forschung in nördlich Mitteleuropa und in Skandinavien”, *Bericht der Römisch-Germanische Kommission des Deutschen Archäologischen Institut* 41, 1960, 117-124.

²¹ R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei. Romanii la Dunărea de Jos*, vol. II, (București, 1968).

loc unde Ptolemeu i-a localizat pe sidoni,²² poate fi admisă și o prezență scirosidonă.²³

Concomitent cu definitivarea ipotezei migraționiste, se conturase ipoteza care prezuma autohtonismul purtătorilor culturii. Cel care a pus bazele ei a fost G.B. Fedorov, pionierul cercetării culturii Poienești-Lucașeuca din spațiul de la est de Prut. Chiar din primele sale studii, bazându-se, de altfel, nu numai pe materialele din necropole, dar și pe datele preventive ale cercetării unei așezări cu material similar (Lucașeuca II), el a sesizat deosebirea mare dintre materialul acestor două categorii de situri, evidențiind un șir de trăsături comune pe care le au unele elemente ale culturii materiale din așezările cu ceramică neagră fațetată în comparație cu cele de tradiție locală.²⁴ Această constatare l-a determinat ca în viitoarele cercetări²⁵ să pună accentul pe raporturile dintre elementele noii culturi²⁶ și ale culturii precedente din același teritoriu. La baza noii ipoteze a fost pus cel mai numeros material pe care ni-l oferă aceste situri – ceramica. Primele concluzii la care s-a ajuns (poate în parte pripite, poate inevitabile la acea etapă) au fost de natură să evidențieze anumite tradiții de olărie, specificându-se că de sorginte nordică sunt doar vasele din categoria ceramicii fine – cele negre cu marginea interioară fațetată. În rest – formele, decorul, tehnica de lucru etc. au fost puse în strânsă legătură cu tradițiile populațiilor locale din teritoriile carpato-nistrene.²⁷

O părere similară a formulat M. Romanovskaja, cercetătoare a mai multor așezări din această perioadă,²⁸ care, împreună cu G.B. Fedorov, opera cu cifrele de 10-15% pentru ceramica bastarnică și de 85-90% pentru ceramica de tradiție locală în așezările culturii Poienești-Lucașeuca.²⁹ În ce privește necropolele, în

²² Ptolemeu, *Îndreptar geografic*, II, 11, 11.

²³ M. Babeș, „Peucinii”, *Peuce* 6, 1977, 79-84; Babeș, *Noi date*, 214.

²⁴ G.B. Fedorov, „Lukashevskij mogil'nik”, *Kratkie soobshhenija Instituta arheologii* 68, 1957, 61-62.

²⁵ G.B. Fedorov, „Rezultatele și problemele principale ale cercetărilor arheologice din sud-vestul URSS referitoare la mileniul I e.n.”, *Studii și cercetări de istorie veche* 10, nr. 2, 1959, 372-377; G.B. Fedorov, „Descoperirile arheologice din RSSM, primul mileniu al e.n.”, *Studii și cercetări științifice* 8, nr. 1, Iași, 1957, 159-160.

²⁶ G.B. Fedorov, „Naselenie pruto-dnestrovskogo mezhdurech'ja vo II tys. n. je.”, *Materialy i issledovanija po arheologii SSSR*, 89, 1960, 15.

²⁷ Fedorov, *Lukashevskij mogil'nik*, 62.

²⁸ M. Romanovskaja, „Selishhe Lukashevka II (po materialam raskopok 1959 g.)”, *Sovetskaja arheologija* 3, 1962, 293-298; M. Romanovskaja, „Raskopki v Braneshah v 1962 g.”, *Kratkie soobshhenija Instituta arheologii* 102, 1964, 37-42; M. Romanovskaja, „Așezarea de la Ulmu. Săpăturile din anul 1960”, *Arheologia Moldovei* 11, 1982, 207-226.

²⁹ M. Romanovskaja, „Ob jetnicheskoj prinadlezhnosti naselenija, ostavivshego pamjatniki tipa Lukashevka”, *Materialy i issledovanija po arheologii SSSR* 150 (1969): 81-95; Romanovskaja, „Selishhe Lukashevka II”, 296.

poftida faptului că în ele practic nu existau materiale de factură locală, ambii cercetători au optat pentru continuitatea ritului funerar din etapa precedentă – a lumii geto-dacice.³⁰ Aceste date, luate în context, ofereau un tablou diametral opus celui pe care l-au conturat adepții „migraționismului”, încât raportul dintre noii veniți și autohtoni se schimba diametral. O altă nuanță căpăta însuși caracterul culturii, care era considerată de ambii cercetători o continuare firească, evolutivă a celei precedente, fiind într-o oarecare măsură (absolut neesențială) afectată de pătrunderea acelu grup puțin numeros de străini.³¹ În niciun caz, după părerea lui M. Romanovskaia și a lui G.B. Fedorov, populația bastarnică, net inferioară numeric (conform datelor cu care se opera), nu era în stare să modifice ceva în structura etnică a autohtonilor³². Mai mult, bastarnii, fiind pe o treaptă inferioară de dezvoltare, au sfârșit prin a fi asimilați,³³ procesul încheindu-se după campaniile lui Burebista spre țărmurile vest-pontice.

Astfel, cele două direcții de cercetare, ce aveau diferite repere de studiu, mergeau în paralel. Adepții lui R. Vulpe se sprijineau în fond pe materialele din necropole (acestea fiind practic doar de origine nordică), pe când susținătorii lui G.B. Fedorov, fără să nege existența bastarnilor, mizau pe ponderea elementelor de factură locală din așezări. Starea de cumpănire a durat atât timp, cât niciuna dintre părți nu a încercat să conteste argumentele celeilalte.

Perioada de „echilibru” a fost încălcată de D.A. Macinskij, care a încercat să demonstreze că existența formelor locale în așezări se datorează unor interpretări stratigrafice neglijente într-un sit cu mai multe straturi, cum este cel de la Lucașeuca II.³⁴ Noile descoperiri³⁵ însă au spulberat aceste suspiciuni, fără să descurajeze cercetările ulterioare în care pe cântar începeau să fie puse tot mai insistent argumentele propuse de „autohtoniști”. V.E. Eremenko, examinând preponderent vestigiile din necropole, a optat pentru caracterul alogen al populației ce a lăsat vestigiile culturii Poienești-Lucașeuca, stabilind spațiul original al acesto-

³⁰ Fedorov, *Naselenie pruto-dnestrovskogo mezhdurech'ja vo II tys. n. je.*, 51; Romanovskaja, *Ob jetniceskoj prinadlezhnosti*, 86-87.

³¹ Fedorov, *Naselenie pruto-dnestrovskogo mezhdurech'ja vo II tys. n. je.*, 30-31, 54; Romanovskaja, *Ob jetniceskoj prinadlezhnosti*, 95.

³² G.B. Fedorov, „Sovmestnye raboty sovetskih i rumynskih avtorov”, *Vestnik Akademii Nauk SSSR* 2, 1958, 81-82; G.B. Fedorov, L.L. Polevoj, *Arheologija Rumynii* (Moskva: 1973), 36; Romanovskaja, *Ob jetniceskoj prinadlezhnosti*, 95.

³³ Fedorov, *Naselenie pruto-dnestrovskogo mezhdurech'ja vo II tys. n. je.*, 54-55.

³⁴ Machinskij, *K voprosu o datirovke*, 90.

³⁵ Printre ele remarcăm pe cele de la Brănești – Romanovskaja, „Raskopki v Braneshtah v 1962 g.”, 37-42; Trebujeni „Fântâna Joi” – M. Romanovskaja, „Pozdnegetske poselenija Moldavii po razvedkam 1961 g.”, *Kratkie soobshhenija Odesskogo Gosudarstvennogo arheologicheskogo muzeja za 1961 g.*, Odessa, 1963, 26.

ra în bazinul Elbei Superioare. Conform opiniei autorului, o parte din populația Europei nordice se deplasase spre silvostepa est-carpatică, formând cultura Poienești-Lucașeuca,³⁶ iar alta – spre bazinul Niprului Mijlociu, unde au contribuit la formarea culturii Zarubineck.³⁷ Totodată, revederea ceramicii din așezările culturii Poienești-Lucașeuca de către I. Niculiță l-a determinat pe acesta să rămână pe vechile poziții ale lui G.B. Fedorov și M. Romanovskaia, considerând că nu sunt motive pentru ca ceramica grosieră din aceste situri să nu fie considerată de tradiție locală,³⁸ astfel încât cifrele de 10-15% pentru ceramica bastarnică figurează în toate studiile lui I. Niculiță dedicate acestui subiect, inclusiv cele mai recente.³⁹

Studiul ceramicii devenea tot mai accentuat și dădea rezultate tot mai nuanțate. Astfel, S. Teodor, încă dintr-o etapă timpurie, a întreprins un astfel de studiu pentru ceramica geto-dacică din secolele III-II a. Chr.,⁴⁰ pe baza căruia mai târziu, antrenând materiale dintr-un șir de așezări ale culturii Poienești-Lucașeuca, a făcut o delimitare între olăria geto-dacică și cea de tradiție nordică.⁴¹ S. Teodor, ca și M. Babeș, deosebește în grupul ceramicii grosiere și forme străine mediului local, totuși cele de tradiție getică prevalează, după părerea sa. Spre regret, încercări de a preciza ponderea fiecărei categorii de ceramică în siturile epocii încă nu s-au întreprins. Totodată, în urma unui studiu întreprins de M. Babeș⁴² asupra ceramicii din așezări, s-a ajuns la concluzia că nu toată ceramica grosieră este de tradiție locală. Invocându-se analogiile din nordul Europei, s-a constatat că și unele motive decorative considerate de certă origine getică pot fi întâlnite chiar până în îndepărtata Iutlanda,⁴³ nemaivorbind de vasele acoperite cu barbotină.

În aceeași ordine de idei, în unele așezări luate aparte, s-a putut observa predominarea vizuală a unui grup de ceramică asupra altuia. Această observație l-a determinat pe M. Babeș să înainteze o nouă ipoteză cu privire la caracterul siturilor din secolele II-I a. Chr. El consideră că așezările de tipul celor de la Orhe-

³⁶ V.E. Eremenko, «*Kel'tskaja vual'*» i zarubineckaja kul'tura (SPb: Izdatel'stvo Sankt-Peterburgskogo universiteta, 1997), 87-91.

³⁷ Ibidem, 56-70.

³⁸ I. Nikuliță, „Nekotorye aspekty jetnicheskoj i obshhestvenno-politicheskoj istorii plemen Dnestrovsko-Karpatikh zemel' vo II-I vv do n. je.”, in *Pervobytnye drevnosti Moldavii* (Chișinău, 1983), 184.

³⁹ I. Niculiță, „Traco-geții la est de Prut”, *Carpica* XXIII/1, 1992, 113.

⁴⁰ S. Teodor, „Contribuții la cunoașterea ceramicii din secolele III-II î.e.n. din Moldova”, *Studii și cercetări de istorie veche* 18, nr. 1, 1967, 25-45.

⁴¹ S. Teodor, „Cercetările arheologice de la Ciurea, jud. Iași”, *Arheologia Moldovei* 11 (1987): 65-103; S. Teodor, „Descoperiri din epoca Latene în zona Neamțului”, *Thraco-Dacica* 4, nr. 1-2, 1984, 123-137.

⁴² Babeș, *Dacii și bastarnii*, 224-225.

⁴³ Ibidem.

iul Vechi⁴⁴ și Lunca-Ciurii,⁴⁵ unde se observă o prevalare a ceramicii de tip „germanic”, sunt acelea care definesc cultura Poienești-Lucașeuca propriu-zisă,⁴⁶ iar celelalte (de tip Dumbrava-Iași,⁴⁷ Băiceni⁴⁸ etc.), în care predomină ceramica „getică”, reprezintă un facies aparte al culturii geto-dacice, deosebit de restul lumii nord-tracice prin anumite retardări în manifestările culturale ce au fost provocate de prezența unor populații străine.⁴⁹ În aceste împrejurări M. Babeș este primul dintre reprezentanții direcției „migraționiste” care nu neagă prezența elementelor de origine locală, respectiv și prezența unei populații geto-dacice în mediul bastarnic, propunând totodată o interpretare conform căreia, din punct de vedere arheologic, trebuie deosebite două culturi materiale,⁵⁰ a căror pondere este inegală în favoarea elementelor nordice. O atare situație când în istoriografie coexistau două păreri contradictorii, expuse de cei mai experimentați specialiști în domeniu, n-a făcut decât să contribuie la rezolvarea unor probleme încă nu demult discutabile. Totuși, unele aspecte continuă să rămână într-un con de umbră, parțial și din cauza că multe situri descoperite fie au fost cercetate insuficient, fie încă n-au fost cercetate.

Cam aceleași probleme se observă în spațiul pruto-nistrean, situația prezentându-se, de fapt, și mai acută. După M. Romanovskaia, puțini au fost cercetătorii din Moldova care s-au ocupat în mod special de aceste probleme⁵¹ și practic nu s-au mai întreprins săpături arheologice, cu excepția celor de la Orheiul Vechi⁵² și a unor sondaje de proporții limitate.⁵³ Ceva mai consistentă a fost activitatea arheologilor ucraineni, care au reușit să cerceteze într-o oarecare măsură așezările

⁴⁴ M. Tkachuk, „Novye dannye k issledovaniju pamjatnikov tipa Pojanesht'-Lukashevka po materialam Starogo Orheja”, *Arheologicheskie issledovanija v Starom Orhee* (Kishinev, 1991), 44-53.

⁴⁵ S. Teodor, „Cercetările arheologice de la Ciurea, jud. Iași”, *Arheologia Moldovei* 11, 1987, 65-103.

⁴⁶ Babeș, *Dacii și bastarnii*, 225-226.

⁴⁷ S. Sanie, Ș. Sanie, „Cercetările arheologice de la Dumbrava (com. Ciurea, jud. Iași)”, *Cercetări istorice* 4, 1973, 61-92.

⁴⁸ A. Laszlo, „Așezarea geto-dacică de la Băiceni (secolele IV-II î.e.n.)”, *Arheologia Moldovei* 6, 1969, 65-97.

⁴⁹ Babeș, *Dacii și bastarnii*, 227.

⁵⁰ *Ibidem*, 228.

⁵¹ Într-o oarecare măsură a acordat atenție acestei perioade I. Niculiță: a se vedea I.T. Nikuliță, *Severnye frakijcy v VI-I vv do n. je.* (Chișinău, 1987); I.T. Nikuliță, „Nekotorye aspekty jetnicheskoj i obshhestvenno-politicheskoj istorii plemen Dnestrovsko-Karpatskih zemel' vo II-I vv do n. je.”, in *Pervobytnye drevnosti Moldavii* (Chișinău, 1983), 173-192.

⁵² Tkachuk, *Novye dannye*, 44-53.

⁵³ La Costești: I. Hâncu, V. Titov, „Iz istorii sela Kostasht'”, *Arheologicheskie issledovanija v Moldavii v 1973 g.* (Chișinău, 1974), 163-164; la Mânzătești: V. Sorokin, „Arheologicheskie pamjatniki v zonah novostroek severa i centra Moldavii”, *Arheologicheskie issledovanija v Moldavii v 1977-78 gg.* (Chișinău, 1982), 192 și urm.

de la Kruglik,⁵⁴ Sokol,⁵⁵ Kodyn⁵⁶ și ceva mai puțin pe cele de la Pășcăuți⁵⁷ și Perebykovtsy.⁵⁸ Noile materiale n-au fost de natură să modifice esențial tabloul deja cunoscut, cu excepția necropolei de la Dolineni, al cărei inventar indică o etapă târzie în cultura Poienești-Lucașeuca, prelungind-o, cel puțin, până la mijlocul celei de a doua jumătăți a secolului I a. Chr.⁵⁹ Este interesant de remarcat că printre meditațiile și raționamentele de ordin general expuse de cercetătorii ucraineni privind cultura Poienești-Lucașeuca, se reliefează un concept deosebit de cele enumerate mai sus – este conceptul expus în lucrările lui S.P. Pachkova. În pofida faptului că în siturile cunoscute există elemente materiale ce se raportează la diferite tradiții, unele prevalând asupra altora, autoarea atenționează că în fiecare din ele există în mod obligatoriu și elemente din cealaltă grupă.⁶⁰ Or, în viziunea cercetătoarei de la Kiev, în situația actuală, caracterul culturii nu poate fi considerat în întregime străin tradițiilor locale. Mai mult, pot fi sesizate asemănări de fond cu fenomenele culturii Zarubinetk, în care cu certitudine au fost constatate elemente locale de rând cu cele alogene, care au aceleași origini ca și elementele nelocale din cultura Poienești-Lucașeuca.

În căutarea unor noi explicații pentru fenomenele ce au avut loc în acel interval de timp, M. Tkaciuk a elaborat o nouă ipoteză, clădită pe un fundament de o cu totul altă natură – cea a teoriei hiatusurilor.⁶¹ Punctul de plecare în edificarea acestei teorii l-a reprezentat situl de la Goroșova, regiunea Ternopol,⁶² elementele

⁵⁴ B.A. Timoshhuk, I.S. Vinokur, „Pamjatniki jepohi polej pogrebenij na Bukovine”, *Kratkie soobshhenija Instituta arheologii* 90, 1962, 73-76; S.P. Pachkova, „Poselenija pobliz s. Kruglik na Bukovine”, *Arheologija* 23, 1977, 24-34; S.P. Pachkova, „K voprosu o pamjatnikah pozdnelatenskogo vremeni na verhnem Dnestre”, *Problemy jetnogeneza slavjan* (Kiev, 1978), 57-71.

⁵⁵ L.V. Vakulenko, S.P. Pachkova, „O kul’turnoj prinadlezhnosti poselenija pozdnelatenskogo vremeni u s. Sokol”, *Slavjane i Rus’* (Kiev, 1979), 5-21.

⁵⁶ I.P. Rusanova, B.A. Timoshhuk, „Stratigrafija poselenija Kodyn II na Bukovine”, *Arheologicheskie otkrytija v 1977 godu* (Moskva, 1978), 381-382.

⁵⁷ G.I. Smirnova, „Kul’turnoe sooruzhenie u s. Dolinjany na Bukovine”, *Arheologicheskij sbornik Gosudarstvennogo Jermitazha* 31 (Leningrad, 1991), 82.

⁵⁸ S.P. Pachkova, „Kul’tura Poenesht’-Lukashevka”, *Jetnokul’turnaja karta territorii Ukrainskoj SSR v II tys. n. je.* (Kiev, 1985).

⁵⁹ G.I. Smirnova, „Mogil’nik tipa Poenesht’-Lukashevka u s. Dolinjany na Bukovine (raskopki 1977-78 gg.)”, *Sovetskaja arheologija*, 1981, 193-207.

⁶⁰ S.P. Pachkova, „Pamjatniki Karpato-Dnestrovskogo regiona konca II tys. do n. je.”, *Slavjane na Dnestre i Dunae* (Kiev, 1983), 48-77; S.P. Pachkova, „Kul’tura Poenesht’-Lukashevka”, *Jetnokul’turnaja karta territorii Ukrainskoj SSR v II tys. n. je.* (Kiev, 1985), 17; S.P. Pachkova, *Zarubineckaja kul’tura i latenizirovannye kul’tury Evropy* (Kiev, 2006), 319-323.

⁶¹ M. Tkachuk, „Manifestările culturale din secolele VI-I î. Hr.”, *Thraco-Dacica* XV, nr. 1-2, 1994, 215-257; M. Tkachuk, „Getika, kotoruju my poterjali (iz antologii hronologicheskikh razryvov)”, *Stratum plus* 3, 1999.

⁶² S.P. Pachkova, „Arheologicheskie issledovanija mnogoslojnogo poselenija u s. Goroshova

definitorii ale căruia duceau spre regiunile nordice, în special spre spațiul dintre Elba și Oder, caracterizat prin cultura Iastorf, grupul Gubin.⁶³ Asemănările se îndreptau însă și spre regiunile învecinate dinspre sud, în spațiul carpato-nistrean, unde se constituise cultura Poienești-Lucașeuca. Pe lângă asemănările dintre siturile P.-L. și situl de la Goroșova, autoarea cercetărilor, S.P. Pachkova, remarca particularitatea ultimului – în comparație cu cele Poienești-Lucașeuca – prin lipsa, în setul său ceramic, a olăriei de tradiție geto-dacică. Situația a determinat-o pe autoarea săpăturilor să admită că situl ar putea reflecta pătrunderea bastarnilor spre sud pe calea nistreană, și nu dunăreană, fiind vorba de urme ce ar data din fazele cele mai timpurii ale migrației germanice.⁶⁴ Este adevărat că datarea a lăsat loc unor precizări de ordin cronologic, care au intervenit prin străduințele lui Șciukin. Cercetătorul de la Ermitaj a plasat situl în perioada de trecere de la Latène C-1b la Latène C-2 sau, în date absolute, în prima jumătate a secolului II a. Chr.⁶⁵ Cadrul cronologic și caracteristicile sitului de la Goroșova l-au impulsionat mai târziu pe M. Tkaciuk să preia argumentația lui Șciukin cu privire la constituirea culturilor Zarubinețk și Poienești-Lucașeuca, adaptând-o și dezvoltând-o într-un mod cu totul particular. De remarcat că geneza culturilor respective se baza, la M. Șciukin, pe un hiatus între cultura „bastarnilor” și culturile premergătoare din spațiile în care acestea s-au constituit.⁶⁶ La M. Șciukin, argumentarea de bază a hiatusului pornea de la studiul critic al lucrării lui I. Niculiță și, de fapt, pedalându-se doar pe datarea fibulelor, care nu cobora mai jos de mijlocul secolului III a. Chr.⁶⁷ La M. Tkaciuk, hiatusul căpăta însă interpretări noi, asupra cărora ne-am exprimat deja punctul de vedere și nu considerăm necesar să mai revenim acum la ele.⁶⁸ Ceea ce merită atenție însă e că M. Tkaciuk identifica, în setul de ceramică ce caracterizează cultura Poienești-Lucașeuca, o categorie de vase care nu este străină tradițiilor locale. El este deja al doilea specialist din grupul așa-zișilor

Ternopol'skoj oblasti”, *Arheologicheskie pamjatniki Srednego Podnestrov'ja* (Kiev, 1983).

⁶³ Pachkova, *Arheologicheskie issledovanija*; S.P. Pachkova, „Kul'tura Poenesht'-Lukashevka”, *Jetnokul'turnaja karta territorii Ukrainskoj SSR v II tys. n. je.* (Kiev, 1985).

⁶⁴ Ibidem.

⁶⁵ M.B. Shhukin, „O treh putjah arheologicheskogo poiska predkov ranneistoricheskikh slavjan: perspektivy tret'ego puti”, *Arheologicheskij sbornik Gosudarstvennogo Jermitazha* 28, 1987, 103-118.

⁶⁶ M.B. Shhukin, „Problema bastarnov i jetnicheskogo opredelenija pojaneshsty-lukashevskoj i zarubineckoj kul'tur”, *Peterburgskij arheologicheskij vestnik* 6, 1993, 89-95.

⁶⁷ M.B. Shhukin, „Sem' mirov drevnej Evropy i problema jetnogeneza slavjan”, *Slavjane. Jetnogeneza i jetnicheskaja istorija* (Leningrad, 1989); M.B. Shhukin, „Problema «probelov» v arheologii Moldavii jepohi Latena i rimskogo vremeni”, *Drevnejshie obshhnosti zemledel'cev i skotovodov Severnogo Prichernomor'ja* (V tys. do n. je. – V v. n. je.) (Kishinev. 1991), 198-199

⁶⁸ O. Munteanu, „Weak chain or where have the Gets disappeared?” *Revista arheologică. Serie nouă* I, 2, 2005, 247-258.

migraționiști care vede în siturile ce definesc silvostepa carpato-nistreană la finele mileniului I a. Chr. vestigii de tradiție tracică. Totodată, respectivele forme de vase, pe care cercetătorii din grupul autohtonist le considerau de tradiție getică, au fost catalogate ca elemente de import ce vin din lumea intracarpatică⁶⁹ într-o perioadă când cultura Poienești-Lucașeuca era deja constituită în exclusivitate de către bastarni, populație ce reprezenta un amestec de triburi germanice.⁷⁰

Autorul studiului de față și-a exprimat deja punctul de vedere pe marginea acestui subiect, aducând și unele argumente care ar putea contesta temeinicia ipotezei lui Tkaciuk.⁷¹ De fapt, poziția pe care am adoptat-o se deosebește de oricare dintre cele exprimate mai sus. Rezumându-mi observațiile (la baza cărora au stat materialele publicate de către autorii diverselor săpături și rezultatele cercetărilor de teren pe care le-am întreprins la Orheiul Vechi de-a lungul mai multor ani),⁷² am ajuns la concluzia că fenomenul pe care îl dezbatem este mai complex decât a fost perceput în cele mai multe din cercetările de până acum. Cred că există suficiente lacune în argumentarea punctului de vedere atât al cercetătorilor care au văzut în cultura Poienești-Lucașeuca doar rezultatul avansării unor populații noi în spațiul de sud-est al Europei, cât și al acelor cercetători care nu au oferit suficientă atenție elementelor de tradiție nordică delimitate în cadrul acestei culturi. Respectiv, la această fază a investigațiilor, nu pot admite nici faptul că cultura Poienești-Lucașeuca este o simplă continuare a fenomenelor din faza anterioară (cea caracterizată prin cultura getică), nici faptul că putem vorbi de o cultură adusă gata din alte spații și care ar fi absolut străină mediului local. Îmi este mai aproape ideea potrivit căreia cultura Poienești-Lucașeuca este rezultatul unei simbioze a tradițiilor locale de sorginte getică cu cele de origine nordică, care au pătruns în spațiul est-carpatic în urma migrațiilor de la finele secolului III a. Chr, postulat pe care l-am prezentat de-a lungul mai multor ani în diverse publicații.⁷³

⁶⁹ Tkachuk, *Getika*, 296.

⁷⁰ Ibidem, 299.

⁷¹ Munteanu, *Weak chain*, 247-258.

⁷² O. Munteanu, „Tipologia și particularitățile complexelor Poienești-Lucașeuca la Orheiul Vechi”, *Tyragetia. Revistă de arheologie, istorie și culturologie* XIV, 2005, 56-62; O. Munteanu, „Unele particularități ale așezării de tip Poienești-Lucașeuca la Orheiul Vechi”, *Studii de istorie antică. Omagiu profesorului Ioan Glodariu* (Cluj-Napoca, 2001), 43-56; O. Munteanu (coautor), „Așezarea de tip Poienești-Lucașeuca la Orheiul Vechi”, *Cercetări în aria nord-thracă* (București, 1999), 385-456; O. Munteanu, „Ceramica Poienești-Lucașeuca: o tipologie a recipientelor de uz comun”, *Studium in honorem Ion Niculiță* (Chișinău, 1999), 212-230; O. Munteanu, „Un complex de cult din epoca Latene la Orheiul Vechi”, *Probleme ale științelor socio-umanistice și ale modernizării învățământului* (Chișinău, 1999), 140.

⁷³ Munteanu, *Weak chain*, 247-258; O. Munteanu, „Les transformations ethniques et culturelles dans l'espace pontique de Nord-Ouest, fin du millénium I av. J.-Chr. (concernant surtout l'espace pruto-dnestrien)”, *Etnic Contact and Cultural Exchanges North and West of the Black Sea*

Din cele spuse mai sus, se desprinde cu ușurință constatarea că în momentul actual, în lumea specialiștilor nu s-a ajuns la un consens în aprecierea apartenenței etnice a populațiilor care au lăsat vestigiile arheologice specifice siturilor din silvostepa Moldovei în secolele II-I a. Chr., remarcând, totodată, că anumiți pași spre reconstituirea unui tablou cât mai apropiat de realitate s-au făcut totuși. S-a reușit delimitarea teritorială a vestigiilor de tip Poienești-Lucașeuca,⁷⁴ specificându-se că printre elementele de proveniență alogenă, care în plan istoric se explică prin pătrunderea unor populații noi, se întâlnește și un grup de vestigii de tradiție locală. S-a reușit evidențierea aspectului etnic alogen, remarcându-se eterogenitatea lui.⁷⁵ Avem unele indicii să presupunem că și cadrul cronologic primește contururi mai sigure, mai ales la limita superioară, unde, ținând cont de descoperirile de la Valea lui Voicu,⁷⁶ ar putea să se lămurească data inițială de pătrundere a populației nordice în aceste regiuni, rămânând, totodată, sub un con de umbră aspectul istoric al evenimentelor ce au avut loc de atunci până la data primelor campanii bastarnice la sud de Dunăre.

La capitolul „deficiențe” atragem atenția la faptul că însăși definirea culturii materiale încă nu și-a găsit o formulare unanim acceptabilă, rămânând să se precizeze dacă avem de-a face cu o singură cultură arheologică sau cu două aspecte culturale. Rămâne sub semnul întrebării soarta populației autohtone după impactul cu bastarnii, totuși astăzi nimeni nu mai neagă prezența elementelor de tradiție locală în siturile acestei perioade. În acest context, rămâne nerezolvată satisfăcător problema cu privire la rolul fiecăruia dintre grupurile etnice ale căror urme sunt prezente prin aceste vestigii, deși s-a stabilit care este originea elementelor alogene.

Astfel, chiar și succinta prezentare a situației conturează multitudinea problemelor ce urmează a fi soluționate. Printre ele, prioritare ar fi studiile comparate ale așezărilor și necropolelor sincrone din preajma acestora. De interes major ar fi un studiu aprofundat al ceramicii din așezările deja cercetate, dar și investigarea unor noi situri de habitat urmărind o evidență riguroasă a descoperirilor. Nu mai puțin important ar fi un studiu comparativ al ceramicii culturii Poienești-Lucașeuca cu ceramica din siturile sincrone ale Europei de Nord. Pentru îndeplinirea

(Iași, 2005), 351-369; O. Munteanu, „Cultura Poienești-Lucașeuca: două aspecte în baza așezării de la Orheiul Vechi”, *Tracians and Circumpontic World*, vol. II (Chișinău: Cartdidact, 2004), 343-366; O. Munteanu, „Lanțul slăbiciunilor sau unde au dispărut geții?”, *Studii de istorie veche și medievală (Studia in honorem Gheorghe Postică)* (Chișinău: Pontos, 2004), 141-154.

⁷⁴ M. Babeș, „Date arheologice și istorice privind partea de nord-est a Daciei în ultimele secole î.e.n.”, *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie* 36, nr. 3, 1985, 183, nota 3.

⁷⁵ Ibidem, 205-208.

⁷⁶ N. Conovici, „Începuturile culturii Poienești-Lucașeuca și prezența bastarnilor în Dobrogea”, *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie* 43, nr. 1, 1993, 3-15.

acestor sarcini, definitiv este pregătirea specialiștilor care ar putea realiza aceste deziderate. În acest sens, este îmbucurătoare activitatea colegilor mai tineri, printre care studiile recente ale lui V. Iarmulski dedicate fenomenelor culturii Poienești-Lucașeuca devin tot mai promițătoare.⁷⁷

SUMMARY

Poienești-Lucașeuca Culture: a short historiographic retrospective of its ethno-archeological interpretations

The subject developed here concerns populations that lived in the Carpatho-Dnistran forest-steppe in the last two centuries of the pre-Christian era. The first archaeological discoveries that can be reported of these phenomena were made at an early stage, at the end of the 19th century, but their meaning was properly grasped only after the archaeological investigations made by R. Vulpe in 1949 at Poienești necropolis. The discovered material was rich in metal items and it had also revealed a range of black, metallic luster urns, with a faceted inside border – absolutely new for these territories, but similar to items found in the north-central regions of Europe. These particularities allowed the author to advance the hypothesis according to which such sites should be linked to the material culture characterizing the regions of the nowadays Eastern Germany and Poland. R. Vulpe had linked these funeral traces from Poienești to the name of Bastarnae, mentioned in the written sources, considering that they belonged to a heterogenic conglomerate of tribes.

Very soon these discoveries came into the attention of a wider group of scientists, and entered in the scientific jargon under the term of Poienești-Lucașeuca culture (as a result of the discoveries made G.B. Fedorov, on the left side of the Prut river, in 1953). The issues behind them progressively exceeded the local frame, and proved to stem from processes developed on much wider territories, and involving different ethnic groups. The following research had as purpose to uncover a range of archaeological aspects of these events, the most important of which concerned the origin of this newly discovered culture and the ethnicity of its bearers. It has to be mentioned that from the very beginning the scientists' opinions split on the last issue, and at least two major concepts resulted.

Those subscribing to the first direction, beginning with R. Vulpe, interpret the new material culture as the simple result of the movement of a foreign population that entailed the disappearance of the indigenes, who were not able to survive the violent confrontation with the Bastarnae. Still, this unique

⁷⁷ V. Iarmulski, „Unele considerații privind cronologia culturii Poienești-Lucașeuca”, *Tyragetia, serie nouă* VII [XXII], nr. 1, 2013, 29-52; V. Iarmulski, „Contribuții la poziția cronologică a necropolei de tip Poienești-Lucașeuca de la Dolinjany”, *Revista arheologică, serie nouă* VIII, nr. 1, 2012, 81-90; V. Iarmulski, „Observații privind așezările de tip Poienești-Lucașeuca”, *Revista arheologică, serie nouă* VI, nr. 2, 2010, 149-158.

perspective of this group of scholars seems more the result of a first impression, as when it came about explaining a range of other aspects, the opinions split again, within the group itself. The most important debate concerned the territory where this culture emerged. It has to be reminded at this point, that initially this culture was considered to be brought from its original territories as whole. This thesis had never been particularly backed up by arguments, being treated pretty much as an axiom. This is why, looking for elements similar to the Poienești-Lucașeuca ones, and analyzing solely the necropolis' materials, different authors came – unsurprisingly – to different conclusions! For R. Vulpe the main analogies were attested in the Przeworsk culture, on the territory of the presently eastern Germany and of Poland (approximately between Vistula and Oder). R. Hachmann and K. Tackenberg chose to identify them in the Jastorf culture. But it should be noted that R. Vulpe was ready to set the place of origin of this culture's bearers on the Elb River, while K. Tackenberg was situating it on the North-Eastern Saxony. D. A. Macinskij had identified a late Pomerian aspect (influenced by the Celtic cultures Jastorf and Przeworsk) and this areal represents for him the motherland of the Poienești-Lucașeuca bearers. M. Babeș had identified a larger area out of which the new elements would have emerged, including, initially, the territories on the left side of the Oder river as well. Nevertheless, later on M. Babeș brought into attention the fact that, taken all together, the elements of the Poienești-Lucașeuca culture have equivalent in no other culture from the original space. This fact can be explained the constitution of new elements as a result of the interaction between the multiple Northern European populations, which were in that period moving in the South-Eastern direction.

While some archeologists sided with the migration hypothesis, some others claimed that at stake was an autochthonous culture. The first scholar to formulate the 'autochthonous' hypothesis was G. B. Fedorov. He began by comparing the data resulted from the study of the necropolises with those issued from local sites dating from an earlier period. Although the differences were significant, Fedorov underlined a series of common traits shared by the two sets of data. The same hypothesis was backed by I. Niculiță și M. Romanovskaja. These scholars highlight the continuity of the geto-dacian culture funerary rites in this necropolis, although acknowledging the lack of any local materials. Therefore, they conclude that this culture can be seen as a natural evolution, a continuation of the one preceding it, while being (to an insignificant degree) affected by the arrival of a rather restrained number of foreigners. Moreover, the Bastarnae, they claim, were situated on an inferior level of development and they ended up being assimilated, this process having ended after Burebista's campaigns toward the West-Pontic shores.

The state of research after the crystallization of these two competing hypotheses had been dominated by the search for "pro" and "contra" arguments, while the "localists" and the "migrationists" failed to interact with each other, or to

initiate a dialogue between the two positions. This situation lasted until the equilibrium of the contest shifted when the “migrationists” focused more carefully on the data issued from previous settlements. M. Babeș concluded that not all the instances of the ceramic found in the settlements can be attributed to the local tradition, as the “localists” asserted. By comparing with cases from Northern Europe he noted that some decorative motives that initially had been considered as being specific to the Getae can be found as far as Jutland. Also, studying the specific traits of some settlements, he was able to show that some type of ceramic was visually predominant there, and that this was not the case in other settlements. Leaving from this observation, M. Babeș advanced a new hypothesis in respect to the archeological sites from the II-Ist centuries BC. He claims that the Poienești-Lucașeuca culture is defined only by the settlements where the “Germanic” ceramic is prevalent, while the other settlements, dominated by the “Getic” type of ceramic illustrate a specific development of the geto-dacian culture, made distinct from the rest of the North-Thracian cultures by some backward forms of cultural manifestations that were caused by the presence of some foreign populations. Therefore, M. Babeș is the first scholar coming from the “migrationist” camp who agreed with the existence of some elements of local origin, that is, with the existence of a Geto-Dacian population alongside with the Bastarnae, while advancing a new interpretation of the extant data. According to him, from an archeological point of view, we should distinguish between two material cultures, the one characterized by the influenced coming from the North was the dominant one.

Against this background, S. P. Pachkova’s work brings a fresh perspective. The researcher stresses that, despite the fact that in the known sites, the material elements belong to distinct traditions, in certain cases some being more present than others, however, each site does invariably host elements belonging to the other tradition. Therefore, according to this Kiev-based researcher, the character of the culture cannot be considered as being entirely of foreign-stock, or entirely local. Moreover, she pointed out some similarities with phenomena related to Zarubinetsk culture where researchers identified with certitude a mixture of indigenous and foreign elements. The Zarubinetsk foreign elements have the same origins as the non-local elements identified in the Poienești-Lucașeuca culture. The author of the present article reached similar conclusions, grounded on a series of research in the field that took place throughout several years. At the present stage of my research, as my results have been published in multiple journals, I tend to believe that Poienești-Lucașeuca culture represents the result of a symbiosis of the local traditions, of Getic origin, with traditions coming from the North, that had penetrated the East Carpathian space as a result of migrations occurring at the end of 3rd century BC.

I conclude with the observation that the controversies that persist on this subject are related to a couple of unsolved problems. The key issue of this material culture had not been agreed upon by a majority of scholars; we still

have to decide whether we deal with a single culture, or are we addressing two cultural aspects. Also under the question mark remains the fate of the indigenous population after the arrival of the Bastarnae; however, more scholars tend to agree today upon the presence of elements of local tradition in the sites of that period. To solve all these questions we would need a series of comparative studies covering the settlements and the necropolises from their vicinity, a more detailed research on the ceramics found in the settlements that have been already covered by archeologists, as well as the investigation of some new sites, in order to allow a rigorous comparative study of the ceramic of Poienești-Lucașeuca culture with the ceramics from Northern European sites from the same period.